

ตอนที่ ๑๑

คล้ายสงสัย

ในเรื่องกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดนี้ มักจะมีผู้สงสัยในประเด็นต่าง ๆ ของการเกิดใหม่ และกฎแห่งกรรม รวมทั้งสงสัยในเรื่องบุญบาปและเรื่องนรกสวรรค์ จึงมักได้ยินคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้อยู่บ่อย ๆ ฉะนั้น เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจชัดเจนขึ้น และเพื่อให้ได้คล้ายสงสัยในเรื่องเหล่านี้ ผู้เขียนจึงได้รวบรวมปัญหาต่าง ๆ ที่เคยมีผู้ถามหรือมีความสงสัยมาแสดงไว้ในที่นี้ พร้อมทั้งคำตอบของผู้เขียนดังต่อไปนี้

๑. ถาม “ถ้าคนเราตายแล้วเกิดจริง เมื่อตายไปเท่าใดก็ควรเกิดเท่านั้น แต่ทำไมในปัจจุบันคนจึงเกิดมากกว่าแต่ก่อนมาก วิญญาณมาจากไหน ?”

ตอบ “ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่า วิญญาณมีมาก และมีมากอย่างไม่มีการสิ้นสุด ดังพระบาลีว่า “อนนตํ วิญญาณํ - วิญญาณไม่มีที่สิ้นสุด” วิญญาณดวงหนึ่งก็คือชีวิตหนึ่ง วิญญาณนี้ก็คือจิตนั่นเอง และจิตนี้เป็นตัวไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ตามพลังแห่งกรรมดีและกรรมชั่วที่ผู้นั้นทำไว้

จิตหรือวิญญาณนี้ หรือจะเรียกว่าชีวิตก็ได้ ไม่ใช่มีอยู่ในโลกมนุษย์เราเท่านั้น แต่ยังมีอยู่ในโลกหรือในภพภูมิอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนนับไม่ถ้วน วิญญาณเหล่านี้มีการถ่ายเท เคลื่อนย้ายจากโลกหนึ่งไปยังอีกโลก

หนึ่ง หรือจากภูมิหนึ่งไปยังอีกภูมิหนึ่ง ตามพลังแห่งกรรมของสัตว์โลกนั้น ๆ ฉะนั้น วิญญาณจากโลกนี้จึงไปเกิดในโลกอื่นได้ และในทำนองเดียวกัน วิญญาณหรือชีวะจากโลกอื่นก็มาเกิดในโลกนี้ได้เช่นกัน

แม้วิญญาณในโลกนี้ก็มีการถ่ายเทเคลื่อนย้ายอยู่มาก และมีอยู่ตลอดทุกวินาทีก็ว่าได้ เช่น คนตายไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน หรือสัตว์ดิรัจฉานตายไปเกิดเป็นคน และสัตว์ดิรัจฉานในโลกมนุษย์ก็มีมากมายแสนชนิด แม้แต่ปลา แมลง และมด ก็มีมากชนิดจนแทบนับไม่ถ้วน สัตว์เหล่านี้เมื่อตายแล้ว บางตัวก็มาเกิดเป็นคน ไม่ต้องดูอื่นไกล ในวันหนึ่ง ๆ มีปลาที่ขึ้นสู่ท่าเรือในเมืองท่าใหญ่ ๆ ของโลก แต่ละวันก็นับเป็นแสน ๆ ดันแล้ว วิญญาณของปลาเหล่านี้ ก็มีโอกาที่จะเกิดเป็นมนุษย์ได้ ฉะนั้น มนุษย์จึงอาจเพิ่มขึ้นอีกเท่าไรก็ได้ หากมีตัวกรรมที่ดลบันดาลให้เขามาเกิดได้ ไม่จำเป็นต้องพูดถึงวิญญาณที่มาจากโลกอื่น แม้แต่วิญญาณที่มีอยู่ในโลกนี้ก็นับไม่ถ้วนเสียแล้ว”

๒. ถาม “คนที่ตายแล้ว จะต้องมาเกิดเป็นคนตลอดไป หรือว่าไปเกิดเป็นสัตว์โลกอย่างอื่นก็ได้ ?”

ตอบ “คนที่ตายแล้ว ถ้ายังมีกิเลสอยู่ก็ต้องเกิดอีก ตามกรรมที่เขาทำไว้ และสามารถไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ได้ทั้ง ๓๑ ภูมิ หาใช่เกิดเป็นคนตามเดิมอย่างเดียวไม่”

๓. ถาม “คนที่เกิดเป็นหญิงหรือชาย จะเกิดเป็นหญิงหรือชายทุกชาติหรือไม่ ถ้าหญิงอยากเกิดเป็นชายหรือชายอยากเกิดเป็นหญิง จะทำได้หรือไม่ ?”

ตอบ “ตามหลักพระพุทธศาสนา ผู้ชายอาจเกิดเป็นหญิง หรือหญิงอาจเกิดเป็นชายได้ ข้อนี้ขึ้นอยู่กับกฎแห่งกรรมและความปรารถนาของแต่ละคน ถ้าผู้หญิงต้องการเกิดเป็นชาย ก็ทำบุญเพิ่มเข้าไว้ แล้วอธิษฐานขอเกิดเป็นชาย ก็สามารถเกิดเป็นชายได้ในชาติต่อไป หรือชายต้องการเกิดเป็นหญิง ก็ทำบุญเข้าไว้ แล้วอธิษฐานขอเกิดเป็นหญิง ก็

สามารถเกิดเป็นหญิงได้เช่นกัน หรือชายบางคนทีประพตติผิดในกาม ก็อาจเกิดเป็นหญิงได้ในชาติต่อไป เช่น พระอานนทเถระ ปรากฏว่าท่านเคยเกิดเป็นหญิงติดต่อกันถึง ๕๐๐ ชาติ เพราะประพตติผิดในกาม

แต่ก็มีสามีภรรยาบางคู่ หรือจำนวนไม่น้อย ทำบุญแล้วตั้งความปรารถนาให้เกิดมาเป็นคู่ครองกันทุกภพทุกชาติ ถ้าความปรารถนาของเขาสมประสงค์ สามีก็ต้องเกิดเป็นชาย ฝ่ายภรรยาก็ต้องเกิดเป็นหญิงอย่างแน่นอน”

๔. ถาม “นักวตถุนิยมกล่าวว่า จิตไม่มี เพราะไม่มีตัวตนที่จะมองเห็นได้ สมองต่างหากเป็นตัวยังงาน ไม่ใช่จิต ในฐานะที่ท่านเป็นพุทธศาสนิกชน ท่านจะอธิบายเขาอย่างไรในข้อนี้ ?”

ตอบ “ถ้าอย่างนั้น ปัญญา ความรู้ก็ไม่มีละซิ เพราะไม่อาจจะมองเห็นได้ แท้ที่จริง จิตเป็นนามธรรมเช่นเดียวกับปัญญาและมีอยู่จริง แม้ไม่สามารถจะมองเห็นได้ก็ตาม สิ่งที่ไม่มีความเห็นนั้น จะหาว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีไม่ได้ เพราะสิ่งในโลกทั้งหมด เมื่อกล่าวโดยย่อก็มีเพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ **นามกับรูป** รูปนั้นเราสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ส่วนนาม เราไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า แต่ก็สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทที่ ๖ คือใจ เช่น ความสุข ความจำ และความทุกข์ แม้ไม่มีตัวตนที่จะมองเห็นได้ แต่ก็สามารถรับรู้ได้ด้วยใจ

การที่พูดว่าสมองเป็นผู้สั่งงานนั้น ถูกแล้ว หากแต่สั่งงานตามคำสั่งของจิต เช่นเดียวกับเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือสมองกล ถ้ามนุษย์ไม่ป้อนข้อมูลลงไปให้ มันก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะไร้วิญญาณ และสมองก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของร่างกาย จึงไม่ใช่จิต กายทั้งหมดรวมทั้งสมองเป็นวัตถุ ไม่ใช่นาม และทำตามคำสั่งของจิตอันเป็นตัวยาม คือเป็นผู้รับใช้จิตนั่นเอง ดังคำพังเพยของไทยที่ว่า **“ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว”**

แท้จริง จิตกับสมองไม่เหมือนกัน สมองเป็นส่วนหนึ่งของกาย แต่เป็นเครื่องมือของจิต บางคนอาจจะค้านว่า “ถ้าไม่มีสมองสั่งงานเช่นสมอง

พิการ หรือได้รับความกระทบกระเทือนจนสั่งงานไม่ได้ จิตก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับกายได้เลย จึงแสดงให้เห็นว่า สมองต่างหากเป็นตัวสั่งงาน ไม่ใช่จิต” ข้อนี้ขอตอบว่า “ก็เมื่อสมองอันเป็นเครื่องมือในการสั่งงานของจิตพิการเสียแล้ว จิตก็ขาดเครื่องมือในการสั่งงาน จึงไม่อาจบังคับกายได้ เพราะขาดเครื่องมือ ถ้าจะเปรียบให้เห็นง่าย ๆ ก็คือกายอันประกอบด้วยประสาทรับรู้ต่าง ๆ เปรียบเหมือนสายโทรศัพท์ที่ต่อจากชุมสายโทรศัพท์ไปตามบ้านเรือนหรือสถานที่ต่าง ๆ สมองเปรียบเหมือนชุมสายโทรศัพท์กลาง จิตเปรียบเหมือนพนักงานชุมสายโทรศัพท์กลาง ถ้าหากชุมสายโทรศัพท์เสียใช้การไม่ได้แล้ว แม้จะมีพนักงานปฏิบัติหน้าที่ ก็ไม่อาจติดต่อไปถึงทางเครื่องรับได้ เพราะชุมสายใช้การไม่ได้ ข้อนี้ฉันใดมนุษย์เราก็เหมือนกัน แม้ร่างกายส่วนอื่นไม่พิการ แต่ถ้าสมองพิการเสียแล้ว จิตก็สั่งงานไม่ได้ เพราะขาดเครื่องมือในการสั่งงาน”

อีกอย่างหนึ่ง ร่างกายนี้เปรียบเหมือนตัวรถ สมองเปรียบเหมือนเครื่องยนต์ จิตเปรียบเหมือนคนขับ ตามปกติรถยนต์ ถ้าตัวรถยังดี เครื่องยนต์ไม่บกพร่องและคนขับก็ชำนาญ ก็ย่อมนำรถไปสู่ที่หมายตามปรารถนาและปลอดภัย แต่ถ้าหากว่าตัวรถดี แต่เครื่องเสียใช้การไม่ได้ หรือตัวรถก็ดีอยู่ เครื่องยนต์ก็ไม่เสีย แต่ไม่มีคนขับ รถนั้นก็เหมือนกับรถตาย เคลื่อนไหวไม่ได้ หรือตัวรถยังดี เครื่องยนต์ก็ไม่เสีย แต่คนขับขี้เมา หรือขับด้วยความประมาท ก็อาจจะพารถไปชนคน ชนต้นไม้ หรือสิ่งต่าง ๆ ได้ หรือพลิกคว่ำ ตกถนน เป็นต้น ย่อมก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเอง บุคคลอื่น และทรัพย์สินได้เป็นอันมาก ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วโลกในปัจจุบัน ข้อนี้ฉันใด มนุษย์เราก็เหมือนกัน ถ้ามีร่างกายสมอง และจิตใจครบบริบูรณ์ดี ก็ย่อมนำชีวิตไปสู่ความสงบสุขได้ รวมทั้งช่วยคนอื่นให้มีความสุขได้ด้วย ถ้ามีแต่ร่างกายกับสมอง แต่ไม่มีจิตเป็นผู้สั่ง คนนั้นก็เหมือนคนนอนหลับ หรือเหมือนคนตาย หรือมีร่างกายบริบูรณ์ แต่สมองพิการ แม้จะมีจิตเป็นผู้สั่งงาน ก็สั่งไม่ได้ เพราะเครื่องมือคือสมองใช้การไม่ได้ หรือร่างกายและสมองบริบูรณ์ดีไม่

บกพร่อง แต่จิตพิการ สุขภาพจิตไม่บริบูรณ์ เช่น เป็นคนวิกลจริต หรือเป็นโรคจิต หรือเป็นคนโลภจัด โกรธจัด หลงจัด เป็นต้น ก็ย่อม นำความพินาศ ความทุกข์เดือดร้อนมาให้แก่ตนเองและสังคมได้มาก”

๕. ถาม “ถ้าจิตมีจริงแล้ว ทำไมไม่อาจมองเห็นได้ หรือไม่อาจจับ ต้องได้ด้วยเครื่องมือใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ?”

ตอบ “จิตเป็นนาม ไม่ใช่รูป จึงไม่อาจมองเห็นได้ เพราะไม่มี รูปร่าง ไม่มีกลิ่น ไม่มีสี ไม่มีเสียง และไม่กินที่อยู่ จึงไม่อาจจะจับ ได้ด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ แต่เป็นสิ่งที่มิอยู่จริง ซึ่งสามารถ รู้ได้สังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่น เมื่อดีใจ เสียใจ มีความโกรธ ความโลภ หรือมีความสุข เพราะแสดงออกทางกายให้ปรากฏ เช่นเดียวกับความรู้ แม้ไม่มีตัวตนก็เป็นของที่มีอยู่จริง เพราะแสดงออก มาให้ปรากฏว่ามีหรือไม่มี มีน้อยหรือมีมาก โดยเฉพาะตัวเราเองย่อม รู้ชัดด้วยตนเอง เพราะจิตเป็นตัวทำหน้าที่จำ คิดนึก สังงาน เก็บกรรม และกิเลสเอาไว้ และท่านผู้มีความสามารถบางคน ใช้พลังจิตหรืออำนาจ จิตของตนสะกดคนอื่นได้ด้วย นอกจากนี้แล้ว ท่านผู้ได้อ่านาถพิเศษ บางท่านสามารถแสดงอำนาจจิตที่มหัศจรรย์ออกมาให้ปรากฏ เช่น ดักใจ รู้ใจคนอื่น และสกดจิตคนอื่น เป็นต้น”

๖. ถาม “ถ้ากรรมดีและกรรมชั่วมีจริง ทำไมบางคนทำชั่วกลับได้ดี แต่บางคนทำดีกลับได้ชั่ว ?”

ตอบ “ปัญหาข้อนี้มีผู้สอบถามและสงสัยกันมาก จะต้องใช้หน้า กระดาษตอบยาวหน่อย เพราะมีประเด็นที่จะต้องพูดกันหลายแง่หลายมุม กรรมดีกรรมชั่วมีจริงแน่นอน เพราะกรรมหมายถึงการกระทำ ถ้าทำดีก็จัดเป็นกรรมดี เรียกว่ากุศลกรรม หรือบุญกรรม ถ้าทำชั่วก็เป็น กรรมชั่ว เรียกว่าอกุศลกรรม หรือบาปกรรม

ผลของกรรมดีและกรรมชั่วก็มีจริง คือ ใครทำดีก็ย่อมได้ดี ใคร ทำชั่วก็ย่อมได้ชั่ว เห็นกันอยู่เป็นจำนวนมากแม้ในปัจจุบัน เป็นเพียง แต่ว่ากรรมนั้นจะให้ผลเร็วหรือช้าเท่านั้น ในการพิสูจน์ผลของกรรม

จะต้องใช้กาลเวลาด้วย เพราะกรรมบางอย่างให้ผลเร็ว กรรมบางอย่างให้ผลช้า กรรมบางอย่างให้ผลในชาตินี้ กรรมบางอย่างให้ผลในชาติต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวกันว่า **“กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ผลของกรรม”**

การทำความเหมือนการปลูกพืช คือบุคคลหว่านพืชชนิดหนึ่งลงไปก็ย่อมได้รับผลของพืชชนิดนั้น เช่น ปลูกถั่วไว้ ผลที่ได้รับก็ต้องเป็นถั่ว จะเป็นข้าวหรือเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ปลูกอ้อยไว้ ผลที่ได้รับก็ต้องเป็นอ้อย จะเป็นข้าวโพดหรือเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ กรรมก็เช่นเดียวกัน เมื่อทำกรรมใดไว้ จะดีหรือชั่วก็ตาม จะต้องได้รับผลของกรรมนั้น คือทำดีต้องได้ดี ทำชั่วก็ต้องได้ชั่ว เป็นเพียงแต่ว่าต้องใช้เวลาสำหรับกรรมบางอย่าง เพราะกรรมบางอย่างให้ผลช้า เช่น การศึกษาเล่าเรียน กว่าเรียนจบต้องใช้เวลาหลายปี จบแล้วก็ต้องหางานทำอีก เมื่อมีงานทำแล้วจึงจะได้เงินมาใช้ อันเป็นผลส่วนหนึ่งของการเรียน แต่กรรมบางอย่างเห็นผลเร็ว เช่น หุงข้าวในวันนี้ ก็ได้รับผลในเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงในวันนี้

แต่คนบางคนทำชั่วแล้วยังมีความสุขความเจริญดีอยู่ ยังไม่ได้รับผลของกรรมชั่วที่ทำไว้ หรือคนทำดีบางคนยังต้องได้รับทุกข์ทรมานเดือดร้อนอยู่ ยังไม่ได้รับผลกรรมดีที่ทำไว้ จึงมีคนไม่น้อยเข้าใจผิดไปว่า **“ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว”** ทั้งนี้ก็เพราะความซับซ้อนในกฎแห่งกรรมนั่นเอง คือการที่คนบางคนทำชั่วแล้วยังไม่ได้รับผลชั่ว ก็เพราะกรรมดีที่เขาทำไว้ยังให้ผลอยู่ แต่กรรมชั่วที่กำลังทำอยู่ยังไม่ถึงวาระให้ผล แต่เมื่อใดกรรมดีของเขาอ่อนพลังลงหรือหมดไป กรรมชั่วที่เขาทำไว้จะต้องถึงวาระให้ผลอย่างแน่นอน หรือคนทำดี แต่ยังเดือดร้อนลำบากอยู่ และเมื่อใดกรรมชั่วของเขาอ่อนกำลังลงหรือหมดไป กรรมดีของเขามีพลังมากขึ้น เขาก็ย่อมได้รับผลดีอย่างแน่นอน

เพื่อความเข้าใจชัดในเรื่องนี้ จะขอยกตัวอย่างให้ดูสัก ๒ เรื่องคือ **เรื่องนายแดงสำนักผิด และเรื่องนายมีนักเลงการพนัน**

นายแดง ใจกล้า มาคนตายที่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วหนีการจับกุมไปหลบซ่อนตัวอยู่ที่จังหวัดสงขลา สำนักในความผิดของตัวว่า ตน

ได้ทำความชั่วไว้ กรรมนั้นจะตามมาให้ผลในวันข้างหน้า เขาจึงตั้งใจทำดี เพื่อลบล้างกรรมชั่วของเขา คือเมื่อเขาไปอยู่ที่สงขลา ก็ตั้งใจทำมาหากิน อยู่ที่นั่น คนที่นั่นไม่มีใครรู้เบื้องหลังชีวิตเขา เขาเข้าวัดทุกวันพระ ทำบุญ ฟังธรรม และรักษาศีลอุโบสถเป็นประจำ และตั้งใจทำงานโดยสุจริต

คนทางจังหวัดเชียงใหม่ ที่รู้พฤติกรรมชั่วของเขาในการฆ่าคน แล้วหนีไป จึงพูดกันว่า “ทำชั่วได้ชั่วมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” เพราะ นายแดงทำชั่วแล้ว ไม่เห็นได้รับผลชั่ว แต่ไปหลบตัวสบายอยู่ที่จังหวัด สงขลา

๑๐ ปีต่อมา ตำรวจสืบทราบ ว่า นายแดงหนีไปหลบซ่อนอยู่ที่ จังหวัดสงขลา จึงตามไปจับกุมได้ในขณะที่นายแดงกำลังนั่งฟังธรรมอยู่ บนศาลาการเปรียญในวันหนึ่ง แล้วใส่กุญแจมือนำไปดำเนินคดีตามกฎหมาย ฝ่ายชาวบ้านทางสงขลาแถบนั้นไม่รู้เรื่องเดิมมาก่อน เห็นแต่ นายแดงเป็นคนดี เป็นอุบาสก รักษาศีล ๘ ทุกวันพระ มาวัด ฟังธรรม ทำบุญอยู่เสมอ จึงพูดกันว่า “คนดีแท้ ๆ ถูกใส่ความ ทำดีได้ดีมีที่ไหน ดูนายแดงเป็นตัวอย่าง ทำดีแท้ ๆ กลับได้ชั่ว” แต่ถ้าทั้งคนที่เชียงใหม่ และที่สงขลา รู้ความจริงของนายแดงโดยตลอดแล้ว พวกเขาคงไม่เข้าใจ ผิดในเรื่องกฎแห่งกรรม

เรื่องที่สอง คือ **นายมี ขอบใจ** เป็นชาวจังหวัดสุพรรณบุรี มีนา และสวนอยู่หลายแปลง แต่เป็นคนขี้เกียจ ทั้งชอบเล่นการพนัน และมีลูกหลายคน เขาจึงยากจนและเป็นหนี้เป็นสินเขา ต่อมานายมีรู้สึกตัวว่า การ ที่ตนต้องลำบากเดือดร้อนยากจน ต้องเป็นหนี้สินเขา ก็เพราะตนขี้เกียจ และชอบเล่นการพนัน จึงเลิกเล่นการพนัน หันมาช่วยลูกเมียทำนาทำสวน อย่างขยันขันแข็ง เพราะมีที่ทำมาหากินอยู่พร้อมแล้ว เมื่อเขาทำนาทำสวน ในปีนั้น ทั้งข้าวในนาและพืชผลในสวนของเขากำลังออกงามอุดมสมบูรณ์ แต่ยังไม่ทันได้เก็บเกี่ยว นายมีก็ยังยากจนและเป็นหนี้สินเขาอยู่เช่นเดิม และ ยังมีความเดือดร้อนเพิ่มขึ้นเสียอีก เพราะต้องลงทุนลงแรงในการทำงาน ทั้ง ๆ ที่เขาและครอบครัวได้ทำมาหากินด้วยความขยันหมั่นเพียรและ

สุจริต คนบางคนที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตเบื้องหลังของนายมี เห็นแต่นายมีขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน แต่ยังยากจนและเดือดร้อนอยู่ จึงพูดกันว่า “ไหนว่า คนทำดีได้ดี แต่ทำไมนายมีทำงานโดยสุจริตและขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน แต่ยังยากจนและเดือดร้อนอยู่”

ต่อมา เมื่อข้าวในนาและพืชผลในสวนของเขาเก็บเกี่ยวแล้วและได้ผลดีมาก เขาก็มีกินมีใช้อย่างสบาย หมดหนี้สิน หลายปีเข้าเขาก็มีความร่ำรวยขึ้น เพราะความขยันหมั่นเพียร และเพราะรู้จักตั้งตัวประกอบอาชีพสุจริต

ต่อมา นายมีกลับไปคบเพื่อนเก่าที่เป็นนักเลงการพนัน ซึ่งมาชวนเล่นการพนันอีก เขาจึงเลิกกิจการในนาและในสวน หันมาเล่นการพนันตามเดิมอีกเหมือนเมื่อก่อน แต่ก็ยังมีกินมีใช้อยู่ เพราะเงินทองที่เก็บไว้ตอนขยันหมั่นเพียรนั้นยังเหลืออยู่มาก บางคนที่ไม่รู้จักประวัติเดิมของนายมี เห็นแต่นายมีเล่นการพนันและไม่ยอมทำงาน แต่ยังมีกินมีใช้อยู่สบาย จึงพูดกันว่า “ไหนว่า คนเราทำชั่วได้ชั่ว แต่นายมีขี้เกียจไม่ทำงาน และเล่นแต่การพนัน กลับอยู่สบาย คนที่ขยันเสียอีกต้องเหนื่อยยากลำบากในการทำมาหากิน” ทั้งนี้ก็เพราะว่า คนที่พูดเช่นนั้นไม่ทราบความจริงโดยตลอด การที่นายมียังมีกินมีใช้อยู่ก็เพราะกรรมดีครั้งก่อนของเขา คือความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน จึงมีเงินเก็บไว้ ทำให้เขาสบายดีอยู่ แต่ถ้าเขายังขี้เกียจอีกและยังไม่ยอมเลิกเป็นนักเลงการพนัน ในที่สุดเขาก็ต้องเดือดร้อน ยากจน และเป็นหนี้สินเขาอีกอย่างแน่นอน

เพราะฉะนั้น การพิสูจน์กฎแห่งกรรมจะต้องใช้กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ด้วย แต่เท่าที่ผู้เขียนสังเกต อย่างมากไม่เกิน ๓๐ ปี จะต้องได้รับผลดีหรือผลชั่วที่ตนทำไว้อย่างแน่นอน นอกจากกาลเวลาแล้ว ยังต้องพิจารณาให้รอบคอบอีกหลายด้าน เพราะยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เป็นตัวประกอบในความซับซ้อนเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น ยังขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ ขึ้นอยู่กับกรรมนั้นว่า เป็นกรรมเล็กน้อยหรือมาก

เบาหรือหนัก และยังขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และสถานที่อื่น ๆ ที่เข้ามาประกอบอีกด้วย

ในการพิสูจน์หรือเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น ถ้าจะให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เราต้องศึกษาให้เข้าใจเรื่องกรรม ๑๒ ประการด้วย คือ กรรมให้ผลตามกาล ๔ อย่าง กรรมให้ผลตามหน้าที่ ๔ อย่าง และ กรรมให้ผลตามลำดับ ๔ อย่าง

อีกอย่างหนึ่ง จะต้องเข้าใจเหตุและผลของกรรมดีและกรรมชั่วนั้น รวมทั้งสภาพจิตใจของคนที่ทำกรรมดีและกรรมชั่วนั้นด้วย จึงจะเข้าใจกฎแห่งกรรมชัดเจน เพราะทุกสิ่งทุกอย่างต้องเกิดจากเหตุ เมื่อมีเหตุแล้วก็ต้องมีผล จึงควรทำความเข้าใจในเรื่องบุญบาปว่าคืออะไรด้วย ทั้งบุญและบาปก็มีเหตุและผลของมัน เหตุของบุญก็คือการทำความดี ผลของบุญก็คือความสุข ส่วนสภาพจิตใจของคนที่ทำบุญก็คือความสะอาดผ่องใสของจิต แต่เหตุของบาปก็คือการทำความชั่ว ผลของบาปก็คือความทุกข์ ส่วนสภาพจิตใจของคนที่ทำบาปก็คือความเศร้าหมอง สกปรกของจิต

บางคนมองกรรมดีกรรมชั่วเฉพาะแต่ผลของมัน คือมองแค่ความสุขหรือความทุกข์เพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่ได้มองเหตุของมัน หรือมองเฉพาะแต่เหตุของมัน คือการทำความดีหรือทำความชั่วเพียงฝ่ายเดียวไม่มองผลของมัน หรือบางคนมองเฉพาะแต่เหตุกับผลของกรรม แต่ไม่ได้มองถึงสภาพจิตใจของคนที่ทำบุญหรือทำบาป จึงทำให้เห็นไม่ตลอดสาย ฉะนั้น จึงต้องดูให้ตลอดสาย จึงจะเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมได้ชัด เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล หากปราศจากเหตุผลก็ไม่ใช่ว่าพระพุทธศาสนา

แท้ที่จริง ถ้าจะมองถึงสภาพจิตใจของคนที่ทำดีทำชั่วแล้ว คนทำดีและคนทำชั่วย่อมได้รับผลทันทีที่ทำกรรมนั้น ๆ คือจิตใจของคนที่ทำดีย่อมประเสริฐขึ้นในทันทีที่ทำความดี ส่วนคนทำชั่วย่อมมีจิตใจต่ำลงในทันทีที่ทำความชั่วนั้น แม้คนบางคนจะทำชั่วด้วยความระแวงยินดี แต่จิตใจที่แท้จริงของเขานั้นเศร้าหมอง ตำหนิ ลดคุณภาพลง ส่วนคนทำดีบางคน แม้จะมองดู

ว่าลำบากเหนื่อยยาก แต่จิตใจของเขาก็สะอาดและสูงขึ้น คนที่จิตใจต่ำ
 ทรามย่อมส่งผลออกมาเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนอย่างแน่นอน ส่วน
 คนที่มีจิตใจสูงและสะอาด ย่อมส่งผลเป็นความสุขความเจริญอย่างแน่นอน
 ฉะนั้น การเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม จำต้องพิจารณาให้
 รอบคอบด้วย จึงจะสามารถเข้าใจได้ชัด”

๗. ถาม “ทำไม กรรมชั่วจึงไม่ให้ผลทันตาเห็น คนจะได้เลิก
 ทำกรรมชั่ว ทำแต่กรรมดี ?”

ตอบ “เพราะเป็นธรรมชาติในกฎแห่งกรรมอย่างนั้นเอง เนื่องจาก
 กรรมบางอย่างให้ผลในชาตินี้ แต่กรรมบางอย่างให้ผลในชาติหน้าหรือ
 ชาติต่อไป เช่นเดียวกับการปลูกพืชและต้นไม้ คือพืชบางอย่างให้ผล
 ภายในระยะเวลาเพียง ๓-๔ เดือน เช่น ข้าวและถั่ว เป็นต้น แต่พืชบาง
 อย่างให้ผลนานกว่านั้น เช่น อ้อยและสับปะรด เป็นต้น ต้นไม้บางอย่าง
 กว่าจะให้ผลต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๕ ปีขึ้นไป เช่น มะม่วงและมะพร้าว
 เป็นต้น แต่บางอย่างต้องใช้เวลานานกว่านั้นจึงจะให้ผล เช่น ตาลและไม้สัก
 เป็นต้น เราจึงไม่อาจจะเร่งผลของกรรมบางอย่างที่ยังไม่ถึงเวลาผลัดผล
 ได้เลย”

๘. ถาม “ถ้าหากว่าคนทำชั่วตกนรกแล้ว ทำไมพระเทวทัตต์ทำชั่ว
 ทุกชาติ แต่ยังกลับเกิดเป็นมนุษย์ได้ แถมยังเกิดในตระกูลสูงด้วย ?”

ตอบ “พระเทวทัตต์ไม่ได้ทำชั่วอย่างเดียว แต่ได้ทำดีไว้ด้วยทุก
 ชาติ มากบ้าง น้อยบ้าง ท่านจึงได้เกิดเป็นมนุษย์และเกิดในราชตระกูล
 ด้วย เพราะการเกิดเป็นมนุษย์ได้ และเกิดในตระกูลสูง ย่อมแสดงให้เห็น
 เห็นว่า นั้นเป็นผลของการทำความดี เพราะคนเรานั้นจะทำกรรมชั่วอย่าง
 เดียว ไม่ทำกรรมดีเลย หรือทำกรรมดีอย่างเดียว ไม่ทำกรรมชั่วเลย
 แทบไม่มีเลย พระเทวทัตต์แม้ในชาติที่เกิดในสมัยพุทธกาลก็ได้บรรพชา
 บำเพ็ญความดีจนถึงกับได้ฌานสมาบัติ และมีอำนาจฤทธิ์ด้วย แม้เมื่อ
 จวนจะสิ้นใจ ท่านก็ได้ระลึกถึงพุทธคุณ รู้สึกสำนึกความผิดของตน
 ด้วยการถวายนมกราบของตนแด่พระพุทธเจ้าในขณะที่ถูกแผ่นดินสูบ

ซึ่งการทำความดีของท่านในครั้งนี้อเอง ท่านจึงได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าของเราว่า ในอนาคตข้างหน้าโน้น พระเทวทัตต์จะได้สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธองค์หนึ่งพระนามว่า “อัญญิสสระ”

ถ้าเราเห็นใครทำชั่วแล้ว ก็อย่าเพิ่งเข้าใจว่าเขาไม่ทำดี หรือไม่เคยทำความดีได้เลย หรือเราเห็นใครทำดีแล้ว ก็อย่าเข้าใจว่าผู้นั้นไม่เคยทำชั่วเลย แท้จริง มนุษย์เราทำชั่วบ้าง ทำดีบ้าง สลับกันอยู่ เป็นเพียงแต่ว่าใครจะทำอย่างใดมากน้อยกว่ากันเท่านั้น คนเราจึงเกิดมามีสุขบ้างมีทุกข์บ้างทุกคน เป็นเพียงแต่ว่าใครจะมีสุขมากหรือทุกข์มากกว่ากันเท่านั้น”

๙. ถาม “ทำชั่วไว้แล้ว จะไม่ให้กรรมชั่วนั้นตามทัน หรือจะหนีให้พ้นจากกรรมชั่วนั้นได้อย่างไร ?”

ตอบ “คนทำกรรมชั่วแล้วจะหนีให้พ้นจากกรรมชั่วนั้นไม่ได้ หรือทำดีแล้วจะต้องการผลของกรรมดีที่ยังไม่มาถึง หรือยังไม่เผด็จผลนั้นก็ไม่ได้ จะขอร้องหรือขอฟ่อนปรนต่อกรรมชั่วที่ทำไว้ก็ไม่ได้ เพราะกฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติ ไม่ใช่กฎที่มนุษย์ตั้งขึ้น ถ้าเป็นกฎที่มนุษย์ตั้งขึ้นก็อาจจะได้รับการงดโทษหรือผ่อนปรน หรือยืดหยุ่นได้บ้าง

แต่อย่างไรก็ตาม กรรมชั่วที่เราทำไว้แล้วนั้น เราสามารถทำให้อ่อนพลังลงได้ โดยทำความดีเพิ่มเข้าให้มาก ๆ กรรมชั่วก็จะอ่อนกำลังลงหรือตามเราไม่ทัน เพราะกฎแห่งกรรมมีอยู่ว่า “กรรมใดหนักกรรมนั้นให้ผลก่อน ไม่ว่ากรรมนั้นจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ไม่ว่ากรรมนั้นเราจะทำก่อนหรือทำทีหลังก็ตาม” สมมุติว่าคนผู้หนึ่งทำชั่วเอาไว้และกรรมชื่อนั้นยังไม่ทันให้ผล หรือให้ผลบ้างแล้ว แต่ยังไม่หมดพลัง ภายหลังผู้นั้นทำความดีเข้าไปมาก ๆ และในขณะที่เดียวกันก็เลิกทำกรรมชั่ว กรรมชั่วที่ทำไว้นั้นจะอ่อนพลังลง หรือตามมาให้ผลไม่ทัน เพราะต้องรอคิวให้ผลตามลำดับหนักเบา และเพราะมีกำลังน้อยลง เปรียบเหมือนยาพิษ แม้จะร้ายแรงชนิดกินเข้าไปถึงความตาย แต่ถ้าเราเอาน้ำใส่ลงไปยาพิษนั้นมาก ๆ จนจืดจางลงไป ยาพิษนั้นก็คลายพลังลง หรืออาจจะกลายเป็นยาแก้โรคไปเสียก็ได้

อีกอย่างหนึ่ง กรรมที่ติดตามเรามา เหมือนสุนัขไล่เนื้อ ทันทะเหือของมันเป็นเมื่อไร ก็กัดกินเหือของมันเมื่อนั้น คือถ้าเนื้อตัวนั้นอ่อนกำลังลงหรือหยุดวิ่ง ผงสุนัขที่ติดตามมาก็จะเข้ากัดกินเนื้อนั้นโดยพลัน แต่ถ้าเนื้อตัวนั้นมีกำลังดี ทั้งวิ่งไม่ยอมหยุดและวิ่งได้เร็ว จนพ้นกำลังการติดตามของผงสุนัข มันก็ปลอดภัยได้ เว้นไว้แต่ว่ามันเกิดวิ่งกลับหลังมาสวนทางกับผงสุนัขที่ไล่ติดตามมันมาเท่านั้น ความชั่วที่ติดตามเรามานี้ก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราทำกรรมดีเข้ามาก ๆ และทำติดต่อกันอย่างไม่หยุด กรรมชั่วแม้ติดตามเราก็ตามมาทันยาก เพราะพลังมันอ่อน จึงตามมาไม่ทัน เว้นไว้แต่เราหยุดทำกรรมดี เหมือนอย่างเนื้อที่หยุดวิ่ง หรือเว้นไว้แต่เราทำความชั่วเพิ่มเข้าอีก ซึ่งเหมือนกับเนื้อวิ่งสวนทางเข้าไปหาผงสุนัขที่ไล่ติดตามมาเสียเท่านั้น

เพราะฉะนั้น กรรมชั่วที่เราทำไว้นั้น เราจึงสามารถหนีให้ห่างไกล หรือทำให้อ่อนกำลังลงได้ ด้วยการหยุดทำกรรมชั่ว แล้วทำกรรมดีเพิ่มเข้าไว้มาก ๆ กรรมชั่วนั้นก็จะตามมาไม่ทัน และจะค่อยอ่อนกำลังลงในที่สุด เว้นไว้แต่กรรมชั่วนั้นเป็นอนันตริยกรรม เช่น ฆ่าพ่อแม่ และฆ่าพระอรหันต์ เป็นต้น ซึ่งไม่มีกรรมอื่นใดที่จะลบล้างหรือสกัดการให้ผลของมันได้เลย”

๑๐. ถาม “มีอะไรเป็นเครื่องวัดว่า กรรมดีและกรรมชั่ว ให้ผลหนักหรือเบา มากหรือน้อยไม่เท่ากัน ?”

ตอบ “สิ่งที่เป็นเครื่องวัดผลของกรรมว่า มีมากหรือน้อย มี ๓ อย่าง คือ

๑. วัตถุ
๒. ประโยค
๓. เจตนา

วัตถุ หมายถึง คน สัตว์ สิ่งของ หรือเรื่องที่เป็นตัวทำกรรม เช่น ในการฆ่าคนหรือสัตว์ดิรัจฉาน ถ้าคนหรือสัตว์ที่เราฆ่านั้น จัดเป็นวัตถุของปาณาติบาต ผู้ที่ถูกฆ่านั้นเป็นผู้มีคุณมากหรือเป็นผู้มี

คุณน้อย เป็นสัตว์ใหญ่หรือเป็นสัตว์เล็ก ถ้าฆ่าผู้มีคุณความดีมาก เช่น พ่อแม่ หรือพระสงฆ์ บาปก็มาก แต่ฆ่าผู้มีคุณความดีน้อย เช่น โจร บาปก็น้อย ถ้าฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง วัว ควาย บาปก็มาก แต่ถ้าฆ่ามด หรือยุง บาปก็น้อย

ในการลักของเขา ถ้าของใหญ่หรือของน้อยแต่มีค่ามาก บาปก็มาก แต่ถ้าของที่ลักนั้นเป็นของน้อยหรือมีค่าน้อย บาปก็น้อย

ในการประพาสในกาม ถ้าประพาสในท่านผู้มีคุณความดีมาก มีคุณธรรม เช่น พระภิกษุสามเณร บาปก็มาก ถ้าประพาสในท่านผู้มีคุณความดีน้อยหรือคนชั่ว บาปก็น้อย

ในการพูดเท็จ ถ้าเรื่องที่พูดสำคัญ เกิดความเสียหายมาก หัก राज्यประโยชน์คนอื่นมาก บาปก็มาก ถ้าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่สำคัญ หรือพูดเพื่อสนุก หัวเราะเล่น บาปก็น้อย

ในการเสพของมีนเมา ถ้าของที่เสพนั้นมีฤทธิ์มาก ร้ายแรง ทำให้มีนเมา หลงใหล ไร้สติได้มาก บาปก็มาก แต่ถ้ามีนเมานิดหน่อย ทำลายสติสัมปชัญญะน้อย บาปก็น้อย

ประโยค หมายถึง **ความพยายาม** คือการกระทำทางกาย หรือทางวาจา ถ้าทำด้วยความพยายามมาก เช่น ต้องติดตามกระทำกรรมนั้นเป็นวัน เป็นเดือน หรือเป็นปี หรือทำให้คนหรือสัตว์ตายด้วยการทรมานมาก บาปก็มาก ถ้าทำด้วยความพยายามน้อย เช่น ตบยุงแปะเดียว ไม่ต้องลงทุนลงแรงมาก บาปก็น้อย

เจตนา หมายถึง **ความจงใจหรือตัวเจตนา** เพราะการทำความผิดไม่ว่าเป็นการกระทำกุศลกรรมหรือทำอกุศลกรรม ที่จะจัดเป็นกรรมส่งผลให้แก่ผู้ทำได้ จะต้องทำด้วยเจตนาหรือความจงใจ เช่น ถ้าฆ่าสัตว์ด้วยไม่มีเจตนา ก็ไม่เป็นบาป หรือทำบุญด้วยไม่มีเจตนา ก็ไม่เป็นบุญ พระพุทธเจ้าจึงตรัสกฎแห่งกรรมในข้อนี้ไว้ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กัมมวทามิ แปลว่า **ภิกขุทั้งหลาย เรากล่าวการกระทำที่มีเจตนาว่าเป็นกรรม**” ดังนั้น เมื่อพูดในด้านเจตนาไปแล้ว ถ้ากระทำกรรมด้วยเจตนาที่รุนแรง

คือทำด้วยโลภะ โทสะ หรือโมหะกล้า บาปก็มาก ถ้าทำด้วยเจตนาที่เบาบาง คือทำด้วยโลภ โกรธ หลงน้อย บาปก็น้อย

ฉะนั้น การจะตัดสินว่า การทำกรรมมีบาปน้อยหรือมาก ก็ขึ้นอยู่กับตัวประกอบทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมา แม้ในการทำดี คือทำกุศลกรรมหรือทำบุญ ก็มีนัยตรงกันข้ามกับการทำบาป จึงไม่จำเป็นต้องชี้แจงอีก”

๑๑. ถาม “ทำไม คนชั่วบางคนจึงร่ำรวยและเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในชีวิตและการงานมากกว่าคนทำดี ?”

ตอบ “เพราะเขาเคยทำความดีไว้มากในอดีตที่ผ่านมา ทั้งในชาตินี้และชาติที่ล่วงมาแล้ว ไม่ใช่เขาทำแต่กรรมชั่วเพียงอย่างเดียว เช่น คนชั่วบางคนขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ รู้จักบริหารงาน รู้จักบริโภคใช้สอยสมบัติ และเลี้ยงพ่อแม่ของตน เป็นต้น แม้เขายังทำกรรมชั่วบางอย่างอยู่ เช่น โก่งกิน จ้อราษฎ์บังหลวง และข้อที่สำคัญที่สุดคือกรรมชั่วของเขายังไม่ถึงเวลาให้ผล แต่กรรมดีที่เขาเคยทำไว้มาก่อนหรือกำลังกระทำอยู่ กำลังให้ผลอยู่ ส่วนคนดีบางคนที่ยังต้องทุกข์ยากลำบากอยู่ทั้ง ๆ ที่ทำดี ก็เพราะเขาไม่ได้ทำกรรมดีแต่เพียงอย่างเดียว แต่ทำกรรมชั่วด้วย เช่น ตกอยู่ในอบายมุข ชอบเล่นการพนัน เกียจคร้านทำงาน ไม่รู้จักรักษาทรัพย์ ไม่รู้จักใช้จ่าย และไม่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุดคือกรรมดีที่เขาทำไว้มันยังไม่ทันให้ผล หากแต่กรรมชั่วที่เขาทำไว้ในอดีตหรือในปัจจุบันกำลังให้ผลอยู่ ดังนั้น จึงทำให้เราพบว่า มีคนชั่วบางคนร่ำรวยและรุ่งเรืองกว่าคนทำดีบางคน

แต่เมื่อใดกรรมชั่วหรือกรรมดีที่เขาทำไว้ให้ผลแล้ว เขาจะต้องเห็นประจักษ์ด้วยตนเองอย่างแน่นอน เหมือนที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในคัมภีร์ธรรมบทว่า

“แม้คนชั่วเห็นกรรมชั่วว่าดี ตลอดเวลาที่กรรมชั่ว
ยังไม่ให้ผล แต่เมื่อใดกรรมชั่วให้ผล เมื่อนั้นเขาย่อม

เห็น กรรมชั่วนั้น ว่าชั่วจริง ๆ

แม้คนดีเห็นกรรมดีว่าไม่ดี ตลอดเวลาที่กรรมดี
ยังไม่ให้ผล แต่เมื่อใดกรรมดีให้ผล เขาย่อมเห็นกรรมดี
ว่าดีจริง ๆ”

๑๒. ถาม “ถ้าตายแล้วเกิด ทำไมคนเราจึงระลึกชาติไม่ได้ ?”

ตอบ “เพราะภพชาติปกปิดไว้ และเพราะการกระทำอื่น ๆ เป็น
อันมากทับถมกันอยู่ในจิตใจในปัจจุบัน แม้กระนั้น ก็ยังปรากฏว่า มีคน
บางคนระลึกชาติได้ ซึ่งมีอยู่ทั่วโลกแม้ในสมัยปัจจุบัน

ไม่จำเป็นต้องพูดถึงเรื่องในชาติก่อน ซึ่งล่วงมานานแล้วเลยที่เรา
ระลึกไม่ได้ แม้แต่เรื่องในชาตินี้เป็นจำนวนมากเราก็ก็นึกไม่ได้ ไม่ต้อง
พูดถึงอื่นไกล เมื่อเช้าวันนี้ เรากินข้าวมากี่คำ เราก็กินไม่ได้เสียแล้ว และ
ไม่ตั้งใจจำด้วย จึงไม่จำเป็นต้องพูดถึงเรื่องในชาติก่อน”

๑๓. ถาม “คนที่ระลึกชาติได้ ต้องได้ฌานหรือเปล่า?”

ตอบ “ไม่เสมอไป เพราะเท่าที่ปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน คนที่
ระลึกชาติได้โดยทั่วไปอยู่ในวัยเด็ก ล้วนแต่เป็นคนธรรมดาซึ่งไม่ได้ฌาน
สมาบัติอันใดทั้งสิ้น”

๑๔. ถาม “ทำชั่วแล้ว จะทำดีล้างชั่วได้หรือไม่ ?”

ตอบ “ไม่ได้ แม้จะทำพิธีล้างบาปก็ไม่ได้ เพราะทำกรรมอันใดไว้
จะต้องได้รับกรรมนั้น แต่กรรมชั่วจะเบาบางลงได้ หรืออ่อนกำลังลงได้ ถ้า
เราทำกรรมดีเข้ามาก ๆ เปรียบเหมือนน้ำละลายความเค็มของเกลือให้
เจือจางจนนั้น ”

๑๕. ถาม “ทำบุญแล้วอธิษฐาน กับทำบุญแล้วไม่อธิษฐาน อย่าง
ไหนจะได้ผลดีกว่ากัน ?”

ตอบ “ถ้าเราทำบุญแล้ว หวังจะให้บุญนั้นส่งผลให้ตามที่ตนมุ่ง
หมายไว้ ทำบุญแล้วอธิษฐานดีกว่า เพราะบุญนั้นจะให้เราสำเร็จเป้าหมาย
โดยเร็วได้ แต่ถ้าเราทำบุญหรือความดีแล้วไม่ได้หวังผลอะไร นอกจาก

เห็นว่ามันเป็นความดีแล้วก็ทำ ก็ไม่จำเป็นต้องอธิษฐาน บุญที่เราทำไว้นั้น จะจัดคิวให้ผลของมันเอง

แต่การทำบุญแล้วอธิษฐานนั้น ย่อมได้ผลตามเป้าหมายดีกว่า เหมือนนักศึกษาสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในเมืองไทยเราในปัจจุบัน เลือกวิชาที่ตนต้องการอันดับหนึ่ง อันดับสอง อันดับสาม..... เอาไว้เมื่อสอบได้ ทางคณะกรรมการก็จัดให้เข้าเรียนตามสาขาวิชาที่เรามีสิทธิเข้าเรียนและเลือกไว้ แต่ถ้าหากว่าในการสอบไม่มีกำหนดให้เลือกวิชาใดไว้ ก็แล้วแต่กรรมการจะจัดให้เข้าเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งบางทีก็อาจจะไม่ตรงตามวิชาที่เราต้องการก็ได้

อีกอย่างหนึ่ง การทำบุญแล้วอธิษฐาน ทำให้เรามุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีมาทุกภพทุกชาติ ก็ทรงอธิษฐานเพื่อสำเร็จสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้า ถ้าหากพระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีแล้ว ไม่ทรงอธิษฐานเพื่อสัมมาสัมโพธิญาณ พระองค์ก็ไม่มีทางที่จะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าได้ แม้จะบำเพ็ญความดีมามากก็ตาม ต้องยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏนั้นเอง เหมือนคนที่ไม่ได้ตั้งใจจะไปเชียงใหม่ แม้จะเดินทางทุกวันก็ไม่อาจจะถึงเชียงใหม่ได้ เพราะเขาไม่มุ่งจะไปเชียงใหม่

แต่อย่างไรก็ตาม ในการทำบุญแล้วอธิษฐานนั้น ก็ควรอธิษฐานในขอบเขตที่เป็นไปได้ จึงจะได้รับผลตามที่ตนมุ่งหมายไว้ แต่ถ้าทำเหตุไม่สมกับผล หรือไม่สร้างเหตุแห่งการทำความดีคือบุญเลย แต่ต้องการผลเกินกว่าเหตุ หรืออธิษฐานพร่ำเพรื่อมากเกินไป (แบบคำกำไรเกินควร) ก็จะไม่ได้รับผลที่ต้องการ การที่จะได้รับผลของบุญตามที่ได้อธิษฐานนั้น ก็ต่อเมื่อแรงบุญหรือพลังบุญที่ทำไว้เพียงพอ

ฉะนั้น พุทธศาสนิกชนจึงควรอธิษฐานเฉพาะเรื่องที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรอธิษฐานพร่ำเพรื่อไปเสียทุกเรื่อง มิฉะนั้นแล้วจะไม่ได้รับผลในเรื่องที่หวังผลเกินกว่าเหตุ และจะเข้าลักษณะอ่อนหวาน เหมือน

อย่างศาสนาประเภทเทวนิยมทั้งหลาย ที่ถือพระเจ้าสร้างโลกไปเสีย”

สรุปความ

เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุผลและหลักฐานที่แสดงมาทั้งหมดนี้ จึงขอยืนยันตามหลักพระพุทธศาสนา และข้อพิสูจน์ว่า กรรมดีกรรมชั่วมีจริง คนเราตายแล้วต้องเกิดทุกคน ถ้าผู้นั้นยังมีกิเลสอยู่ และถ้าผู้ใดหมดกิเลสแล้วเป็นพระอรหันต์ก็ไม่ต้องเกิดอีก แต่ได้เข้าสู่พระนิพพานอันเป็นที่สุดทุกข์ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก ส่วนผู้ที่ยังมีกิเลส ที่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏอันไม่มีที่สิ้นสุดนั้น เมื่อตายจากชาติปัจจุบันแล้วจะไปเกิดเป็นอะไร และอยู่ที่ใดนั้น ขึ้นอยู่กับแรงเหวี่ยงแห่งกรรมดีและกรรมชั่วที่เขาทำไว้ ซึ่งจะส่งเขาไปเกิดในภพชาตินั้น ๆ

เรื่องกฎแห่งกรรมและตายแล้วเกิดใหม่นี้เป็นกฎธรรมชาติ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความไม่เชื่อของคนเรา เช่น ไฟเป็นของร้อน หรือดวงดาวในจักรวาลอื่น ๆ มีอยู่จริง ใครจะรู้เห็นหรือไม่ก็ตาม สิ่งเหล่านี้ก็ยังมีอยู่เหมือนเดิมตามธรรมชาติของมัน ไม่ได้หายไปเพราะความไม่เชื่อ และไม่ได้ปรากฏมีขึ้นเพราะความเชื่อของคนเรา แม้คนเราเมื่อตายจะไม่อยากเกิดก็ต้องเกิดอยู่นั่นเองถ้ายังมีกิเลสอยู่ เหมือนอย่างคนที่ไม่อยากตาย แต่ก็ต้องตายในที่สุด เพราะความตายเป็นกฎธรรมชาติ

แต่อย่างไรก็ตาม คนที่เชื่อว่า “ตายแล้วเกิดจริง บาปบุญมีจริง นรกสวรรค์มีอยู่จริง คนทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วจริง” ย่อมดีกว่าหรือย่อมได้ประโยชน์กว่าคนที่ไม่เชื่อเป็นอันมาก สวรรค์และนรกนั้นมีจริงแน่ เมื่อเชื่อว่าสวรรค์นรกมีจริงแล้ว คนเราก็ไม่ทำชั่ว แต่มุ่งทำแต่ความดี ก็ย่อมไปเกิดในที่ดี ไม่ตกนรกแน่

ถ้าสมมุติว่าสวรรค์และนรกไม่มีจริง คนที่ทำแต่ความดีก็มีความสุขในปัจจุบัน ไม่ต้องเดือดร้อน แต่คนที่ไม่เชื่อ แล้วไม่ยอมทำดี แต่กลับทำชั่ว ย่อมมีแต่ขาดทุน คือเดือดร้อนในปัจจุบัน

เมื่อนรกและสวรรค์มีจริง คนที่ทำชั่วตายไปก็ตกนรก ไม่มีโอกาสขึ้นสวรรค์ได้ ในชาตินี้ก็ขาดทุน ชาติหน้าก็ขาดทุน เพราะทำชั่วไม่ยอมทำดี ย่อมมีความทุกข์ความเดือดร้อน ส่วนคนที่เชื่อแล้วทำดีนั้น ย่อมมีแต่ทางได้ทั้งขึ้นทั้งล่อง ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

ยิ่งเราผู้นับถือพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในพระพุทธเจ้าด้วยแล้ว แม้เรายังพิสูจน์ไม่ได้ หรือยังไม่เห็นประจักษ์ด้วยตัวเอง ก็ควรเชื่อพระพุทธเจ้าไว้ก่อน เหมือนคนทั่วไปที่ยังไม่เห็นเชื้อโรคด้วยตนเอง ก็จึงเชื่อหมอไว้ก่อน มันดีกว่าไม่เชื่อ เพราะว่าการที่จะให้คนเรารู้เห็นหมดทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้และในจักรวาลอื่น ๆ นั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้ บางอย่างซึ่งสุดความสามารถของเราก็ต้องเชื่อท่านผู้รู้ไว้ก่อน และเมื่อเราเชื่ออย่างมีเหตุผล ตั้งอยู่บนรากฐานของปัญญาแล้ว แม้จะไม่เห็นประจักษ์ด้วยตา หรือไม่สามารถสัมผัสรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า แต่เมื่อได้ปฏิบัติกรรมฐาน ผูกอบรมจิตของเราแล้ว หรือค้นคว้าเหตุผล ด้วยการใช้ปัญญาใคร่ครวญ หรือได้ประสบพบเห็นด้วยตนเองแล้ว ในที่สุด สิ่งเหล่านี้สภาพเหล่านี้ จะปรากฏแก่เราชัดเจน เพราะพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ดีแล้วนั้น ย่อมพิสูจน์ด้วยเหตุผลและด้วยการปฏิบัติ.